

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

Sondajul de opinie I.S.O.P.

În dezbaterile specialiștilor

Implicarea statului în relansarea economiei naționale (II)

Prof.univ.dr. **Gheorghe ZAMAN**,
directorul Institutului de Economie Națională,
decanul Facultății de Management Financiar-Contabil

Implicarea statului în soluționarea problemelor societății românești, potrivit răspunsurilor grupate, pe diferite grade de intensitate, a fost, în sondajul de opinie, în felul următor distribuită: 66,4% – foarte mult; 25,5% – mult; 5,9% – puțin; 2,2% – deloc și nu știu/nu răspunde.

Se observă, așadar, o percepție favorabilă implicării statului în monitorizarea reformei economiei de tranziție, o parte a coordonatelor îmbunătățirii acestei implicări fiind prezentată anterior.

Intervenția statului în economie și societate cunoaște, potrivit experienței țărilor dezvoltate, formele „reglementării” (reglementation), ca, de exemplu, în Franța, și ale reglării (regulation) în țările anglo-saxone, îndeosebi după aplicarea, în SUA, în anul 1933, a politicii New Deal, ca urmare a crizei din 1929 și a dereglementărilor majore din economia americană, care au pus sub semnul întrebării caracterul autostabilizator al piețelor, începând cu dereglarea bursieră, care apoi s-a repercutat în declanșarea crizelor financiare, industrială și economică.

În prezent, se constată o tendință de **treccere de la reglementare la reglare** în ceea ce privește intervenția statului în lume, ceea ce presupune crearea de instituții administrative independente, care au ca sarcină să supravegheze piața bursieră, piețele financiare, să respecte regulile concurenței și să sancționeze pozițiile de monopol.

(Continuare în pag. 4)

PERMANENTE ROMÂNEȘTI

Bogdan Petriceicu Hasdeu

Pagina 8

Programul

TVRM

Pagina 6

Reafirmare a ideilor majore ale gândirii economice românești privind agricultura

Prof.univ.dr. **Victor AXENCIUC**

Testarea opiniei publice este o practică curentă democratică, de cunoaștere a părerilor, convingerilor și opțiunilor populației, în momentele semnificative ale vieții social-politice, asupra unor teme de importanță și interes general, național.

Între diferitele organizații specializate în operațiunile de sondare a stării de spirit a populației se înscrie, cu competență și credibilitate deplină, Institutul de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației *România de Mâine*, condus de directorul său general, prof.univ.dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației *România de Mâine*.

În intervalul 3-7 ianuarie 2001, Institutul de Sociologie și Opinie Publică a organizat un sondaj de opinie pentru a surprinde și releva viziunea opiniei publice românești asupra noii puteri statale aleasă în noiembrie anul trecut. Chestionarul, elaborat cu rigoare de cercetătorii științifici ai Institutului de Sociologie și Opinie Publică și de cadre didactice ale Facultății de Sociologie-Psihologie a Universității *Spiru Haret*, sub îndrumarea prof.univ.dr. Aurelian Bondrea, a selectat, din multitudinea de probleme majore ale reformei și tranziției societății noastre și, implicit, ale noii puteri, de rezolvat, un set de 12 întrebări de cel mai mare interes, adecvat corelate între ele. Îndată după terminarea prelucrării materialului, răspunsurile sondajului s-au publicat în revista Fundației *România de Mâine*, *Opinia națională*, din 19 februarie 2001.

(Continuare în pag. 5)

Legitimitate și consens în ecuația guvernării

Paginile 4 și 5

A.D. XENOPOL, Nicolae BĂLCESCU, Mihail KOGĂLNICEANU, Nicolae IORGA, Paul BATAILLARD, August TREBONIU LAURIAN despre:

Tudor Vladimirescu în istoria românilor

180 de ani
de la Revoluția din 1821

TUDOR VLADIMIRESCU apărător al dreptății și libertății poporului

Prof.univ.dr. **Damian HUREZEANU**

Vreme de un secol (1821-1918), când societatea românească și-a pus bazele modernizării, în procesul acestei transformări ea a împletit sarcinile de ordin național cu cele de ordin politic-social.

Aproape în nici unul din punctele nodale ale acestui proces n-a operat un singur obiectiv, nu s-a produs în „stare pură” doar un deziderat istoric.

Veracitatea ideii de mai sus își dezvăluie cu elocvență înțelesul mai ales în contextul revoluției de la 1848, al perioadei Unirii Principatelor, 1859-1866, al întregirii național-statale din 1918.

În toate punctele fierbinți ale istoriei noastre moderne s-a aflat în avanscenă momentul național. S-a înscris nu numai în prim-plan; el a avut condiția unei împliniri, a unui

nivel de realizare în care s-a depășit pragul stării de fapt anterioare.

O altă caracteristică prezintă transformările sau prefacerile social-economice. Ele n-au dislocat niciodată în chip radical stările anterioare. Acestea au persistat în proporții diferite, împinse pe un fundal mai mult sau mai puțin îndepărtat, în raport cu noile faze și raporturi impulsionate de reformele și de acumulările evolutive din organismul social-economic. Uneori structurile tradiționale au persistat, ușor metamorfozate, cu atâta tărie, încât noile prefaceri păreau mai mult o grefă pe corpul vechilor raporturi decât o transformare din temelii a acestora.

(Continuare în pag. 3)

Sesiunea științifică omagială

Spiru Haret

organizată de
Senatul Universității
Spiru Haret
– 23 februarie 2001 –

Jdei și spirit creator generate în rândurile studenților

Daniela Sorina DĂNULESCU (ALBEANU), studentă, anul III, grupa V

1. Cu un sentiment de mândrie. Cred că este important să-i respectăm numele nu numai pentru că este al universității noastre, ci și pentru că a fost una dintre personalitățile românești care au participat la dezvoltarea spiritualității românești moderne.

2. Mesajul desprins din Sesiunea de comunicări, dedicată lui Spiru Haret, este acela că unitatea și trăinicia statului român, pentru care Spiru Haret pleda încă din 1907, nu se pot realiza decât „prin cultură, prin o viață mai bună, prin înțelegerea rostului nostru în lume. Cine vrea să scurteze cursul vremii pe alte căi își pierde timpul și munca în zadar, și din vântul pe care-l seamănă nu va culege decât furtună”. Cuvinte constructive, dar atât de actuale și astăzi, la început de mileniu.

3. Impresionant este faptul că, deși a fost nu numai primul român, ci și primul străin doctor în matematică de la Paris, a fost preocupat în permanență de răspândirea culturii în mediul rural, militând pentru aceasta nu numai cu vorba, dar și cu fapta. În acest sens, a promovat cea de-a doua reformă a învățământului, rămasă în istoria școlii românești sub numele de **reforma lui Spiru Haret**.

4. Dacă aș susține o comunicare, m-aș referi la contribuția remarcabilă a lui Spiru Haret la **emanciparea spirituală a românilor** prin sistemul unui învățământ modern, în special, în rândul țărănimii.

5. a. În afară de benefica activitate de cercetare, ar fi bine venit un C.D., care să conțină lucrările lui Spiru Haret, corespondența și materiale referitoare la viața și inegalabilă sa operă, pentru a se marca dimensiunea și originalitatea ei, personalitatea copleșitoare a celui care, reformând învățământul, reforma societatea românească.

b. **Înființarea unei asociații a studenților**, prin care studenții să participe la anumite acțiuni culturale și care să faciliteze integrarea absolvenților în activitatea „productivă”.

c. **Implicarea unor grupuri de studenți** (de diverse specialități, din anii terminali), în **sustinerea de prelegeri** pentru cei interesați, în diferite localități din țară, privind activitatea lui Spiru Haret, sau, în cadrul unui **proiect special** – pentru zone vitrege (cu mare lipsă de învățători și profesori) –, organizarea unei **caravane culturale**.

Andreea-Paula BANU, studentă, anul IV

1. În toate luările de cuvânt ale participanților la Sesiunea științifică, organizată cu prilejul împlinirii a 150

de ani de la nașterea lui Spiru Haret, s-a evidențiat personalitatea marcantă a acestuia, mai ales că acest eveniment a coincis cu împlinirea a 10 ani de la înființarea în cadrul Fundației *România de Măine* a Universității care-i poartă numele. S-a conturat gradul înalt de aplicabilitate a ideilor de importanță națională, Spiru Haret devenind părintele spiritual al universității noastre, care este o alternativă prestigioasă a învățământului de stat pentru pregătirea superioară a tinerilor.

Este imposibil să nu fii mândru, și aceasta se va vedea mai târziu, că ești student al acestei universități. Citeam într-o carte despre mândria studenților americani când spun că au studiat la Harvard sau Yale, și mă gândeam că poate peste ani și eu voi nutri același sentiment, afirmând cu aceeași mândrie: „Am studiat la *Spiru Haret*”.

2. Mesajul adresat de participanții la această reuniune către toți tinerii, nu numai către studenții universității noastre, este de a ne însuși cu pasiune învățămintele lui Spiru Haret, de a ne pregăti fără preget, pentru ca ideile lui generoase să rodească în timp, aplicând neabătut și îndemnul lui Seneca: „Învățăm pentru viață, nu pentru școală”.

3. Impresionant este apelul lui Spiru Haret către oamenii de cultură ai vremii de a scrie, în termeni accesibili, populari despre momente din istoria neamului românesc, despre o geografie reală, despre frumusețile acestei țări, dar și efortul de susținere materială a unor personalități care promovau valorile neamului. Exemplu cel mai mișcător a fost inițiativa de a se strânge câte 10 bani de la fiecare copil pentru a-i cumpăra lui Enescu o vioară Stradivarius.

4. Dacă aș fi solicitată să susțin o comunicare pentru a marca aniversarea părintelui nostru spiritual, aș pune accent pe stăruința sa de a dezvolta și întări comunitatea sătească. În concepția sa, aceasta se putea face prin reforme bancare (Casa rurală), dar și prin reforme organizatorice (prin interzicerea arendării pământurilor țărănești de către cămătari și modificarea legii „judecătorilor de ocoale”, încât țărani să fie apărați de abuzuri).

De asemenea, trebuie amintită strădania lui Spiru Haret pentru ridicarea nivelului cultural (cu toate segmentele lui) al țărănimii, aceasta fiind cea care păstrează și astăzi valorile tradiționale.

Această idee a lui Spiru Haret este valabilă și astăzi, țărânul român având nevoie de o susținere materială, dar și de o învățatură „modernă”.

5. În toate intervențiile participanților la Sesiunea științifică omagială, dedicată împlinirii a 150 de ani

de la nașterea lui Spiru Haret, s-au pus în evidență personalitatea sa marcantă, precum și concepția privind structurarea învățământului național de la grădiniță până la învățământul universitar.

În ceea ce privește învățământul superior, „Legea lui Haret”, care introduce o diversitate a profilurilor de formare a tinerilor, a dus la înființarea unui număr mare de instituții de învățământ superior, cum ar fi: Conservatorul sau Școala superioară de medicină veterinară.

Camelia ȘUCHEA, studentă, anul IV

1. Mi se pare un lucru extraordinar, faptul că numele universității noastre este asociat cu cel al „părintelui” învățământului românesc, mare ministru al școlilor, reformator pedagogic și strălucit om de știință, care a fost Spiru Haret. Acest eveniment pentru universitatea noastră are o semnificație deosebită, pentru că nu poate fi ceva mai înălțător decât faptul că noi urmăm cursurile unei facultăți ce poartă numele celui care a fost Spiru Haret, întemeietorul învățământului național românesc.

2. Mesajul este unul foarte clar și anume acela că, datorită lui Spiru Haret, putem vorbi azi de un învățământ modern și democratic, de ideea de **școală națională**, de ridicarea permanentă a nivelului de cultură al oamenilor, de o reformă școlară în strânsă legătură cu cea europeană.

3. M-a impresionat foarte mult încercarea și lupta sa continuă pentru a ridica nivelul de cultură și starea materială a claselor sociale defavorizate, pentru a face școlile primare de la sate să aibă un nivel calitativ superior, în ceea ce privește instrucția, dar și în privința pregătirii cadrelor didactice.

4. Dacă aș fi solicitată să susțin o scurtă comunicare în legătură cu activitatea lui Spiru Haret, aș pune accent pe faptul că s-a numărat printre *primii sociologi care au aplicat matematica în studii societăților umane*. Exemplificatoare în acest sens este binecunoscuta sa lucrare *Mecanica socială*, în care încearcă aplicarea metodei științifice pentru a înțelege mai bine problemele sociale ale indivizilor.

5. Fructificarea valorosului tezaur haretian este un lucru greu de realizat, dar el ar trebui să constea în eforturile noastre conjugate cu cele ale dascălilor noștri, de a ne ridica tot mai sus nivelul aspirațiilor, de a dobândi o instruire superioară, de a ne implica cât mai mult în relația socială și de a înțelege cât mai corect problemele pe care societatea noastră în tranziție le întâmpină la

sesiune consacrată aniversării a 150 de ani de la nașterea marelui om de știință, sociolog, cititorul școlii moderne românești.

Ambianța universitară, în care s-a desfășurat Sesiunea omagială, ținuta academică, rigoarea științifică a comunicărilor prezentate, actualitatea ideilor, efortul de a contribui la evidențierea elementelor care au definit viața și activitatea marelui patriot român, de a evoca tezaurul gândirii haretiene în întreaga lui complexitate au avut,

1. Cum percepeți acest eveniment cu o relevanță deosebită pentru viața universității noastre?

2. Cum ați receptat mesajul acestei reuniuni omagiale?

3. Ce elemente inedite din tulburătoarea viață a lui Spiru Haret, din învățăturile și îndemnul lui de mare actualitate v-au impresionat într-o mai mare măsură?

4. Dacă ați fi solicitat să susțineți o comunicare pentru a marca aniversarea părintelui nostru spiritual, pe care anume aspect din activitatea impresionantă a lui Spiru Haret v-ar plăcea să puneți accentul?

5. Cum vedeți fructificarea valorosului patrimoniu haretian, astfel încât să ne merităm și să-i veșnicim numele?

tot pasul și, nu în ultimul rând, de a lua ca model învățămintele lui Spiru Haret, nu doar teoretic, ci și practic, prin tot ceea ce facem, inclusiv prin ceea ce tindem să devenim.

Ștefan CHIRIȚESCU, student, anul IV, grupa IV

1. Ca pe o încercare reușită de a readuce în memoria noastră amintirea unei copleșitoare personalități, a unui luminat patriot.

2. Necesitatea de a avea un învățământ cu adevărat național. Personal cred că doar ridicarea nivelului de educație al poporului (încă și azi 47% din cetățenii țării trăiesc în mediul rural subdezvoltat) poate conduce la construirea unei societăți democratice.

3. Sesizarea percutantă a lipsei unui învățământ național coerent, unitar, care să pună în evidență tradiția școlii românești, extraordinarul potențial spiritual al românilor și care să corespundă nevoilor societății românești din acel timp.

4. Evident, organizarea învățământului românesc, în așa fel încât competiția valorilor să nu cunoască nici un fel de bariere, a care discriminările de orice gen să rămână doar o tristă amintire.

5. Plecând de la premisa că educația aduce cu sine un important nivel de dezvoltare socială, universitatea noastră are obligația morală de a se constitui într-o alternativă reală a învățământului de stat, demonstrând ceea ce Spiru Haret înțelegea prin modernitate.

Laura ALBULESCU, studentă, anul IV, grupa I

1. Un eveniment de bun augur pentru reforma contemporană a învățământului românesc, din care ar merita să se inspire și strategia care urmărește restructurarea actuală a procesului instructiv-educativ.

2. Să nu uităm nici un moment că avem nevoie și acum de o școală națională care nu-și uită tradiția, care știe să o respecte și să o valorifice și care se integrează organic în sistemul european de învățământ.

3. Perseverența și conștiința că școala românească poate fi organizată de o așa manieră, încât să răspundă exigențelor societății românești.

4. Organizarea învățământului românesc din perspectiva standardelor contemporane, a nevoilor actuale ale noii societăți care se construiește, cu dificultățile știute, cu un cost social enorm, în țara noastră.

5. Sintetic vorbind, fructificarea acestui autentic patrimoniu spiritual ar trebui să se regăsească, până la identitate, firește, ținându-se seama de stadiul la care s-a ajuns, de specificul

condițiilor actuale, într-o adevărată reformă a învățământului românesc.

cu era și firesc, ample rezonanțe, stârnind o vie emoție, un real interes și în rândul studenților. Pentru a pune în evidență ecoul comunicărilor științifice susținute de prestigioșii lor dascăli, ne-am adresat, nu întâmplător, unor studenți de la **Facultatea de Sociologie-Psihologie** din cadrul Universității *Spiru Haret*, cu câteva întrebări.

Redăm, în cele ce urmează, întrebările și răspunsurile date de studenți:

Consiliana MIU, studentă, anul III

1. Personalitate marcantă a sfârșitului secolului XIX și începutul secolului XX, Spiru Haret a fost sărbătorit cam modest în acest an jubiliar. Faptul că a fost organizată o Sesiune științifică omagială la Universitatea *Spiru Haret* presupun că se datorează nu numai realității că Spiru Haret este părintele spiritual al universității, ci și pentru că acesta a fost realmente o mare personalitate a mediilor universitar, politic și social.

2. Din comunicările științifice prezentate a reieșit faptul că atât opera, cât și activitatea desfășurată s-au dovedit a fi persistente în timp, de acută actualitate.

3. Unul dintre elementele inedite din viața lui Spiru Haret mi s-a părut a fi faptul că a cerut lui A. Vlahuță să scrie o geografie a României și a rezultat *România pitorească*, iar lui G. Coșbuc, să scrie o istorie a războiului pentru neatarnare și a rezultat, *Povestea unei coroane de oțel*.

4. Dacă aș fi solicitată să susțin o comunicare despre activitatea lui Spiru Haret, aș alege ca temă proiectul de reformă a învățământului în România, proiect susținut de Spiru Haret la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX.

5. Pentru valorificarea tezaurului haretian ar trebui să se facă bine cunoscute fecunda lui activitate și, în general, marea personalitate a lui Spiru Haret, marea lui dragoste pentru țară, pentru poporul său, pentru oamenii năpăstuiți de sate, în special, pe care dorea cu ardoare să-i ajute, atât sub raport spiritual, dar și material.

Cred că este o mare șansă pentru noi, *viitorii sociologi*, să avem ca model de muncă și de viață pe Spiru Haret.

*
*
*

În ceea ce ne privește, nutrim convingerea că, având un atare model de viață și de activitate, având asemenea remarcabili profesori, viitorii sociologi se vor putea afirma în complicatul proces de reformare a societății românești, vor contribui cu dăruire și competență la dănuirea și valorificarea concepțiilor, învățăturilor și tulburătoarelor îndemnuri adresate de Spiru Haret generațiilor peste veacuri, ceea ce va reprezenta dovada supremă că au perceput bine mesajul lucrărilor Sesiunii științifice omagiale, că ecoul lor este unul prin excelență pozitiv.

Adela DEAC

180 de ani de la Revoluția din 1821

Tudor Vladimirescu în istoria românilor

Tudor Vladimirescu ar fi urmărit de la început „mântuirea poporului din robia boierului... Luptând însă contra ocârmuirii sub care gemea, el se răscolase implicit contra regimului neomenos al domniei fanariote. De la început însă Vladimirescu înțelesese că răscoala lui nu are nimic de împărțit cu aceea a grecilor și că ar fi expus țara lui fără nici un scop răzbunării turcești, dacă ar fi luat parte la mișcarea grecească. De îndată ce Vladimirescu începe a lucra alături de boieri, inspirându-se de interesul lor, dă mișcării sale un caracter mai rostit contra domniei fanariote, schimbând ținta revoluției sale din socială în națională și politică”.

A.D. XENOPOL

„Mișcarea din 1821 a fost o revoluție democratică. Ea a strigat dreptate și a vrut ca „tot românul să fie liber și egal, ca statul să se facă românesc. El (Tudor) a început prin a arăta devotamentul său față de Poartă, dar a cerut ca Poarta să restituie țării vechile sale drepturi, să alunge pe fanarioți, să ia puterea din mâinile hrăpărețe ale ciocoilor”.

Nicolae BĂLCESCU

„Tudor Vladimirescu revendică drepturile nu numai ale țării, dar și ale claselor desmoștenite. El ia arma nu numai în contra fanarioților, dar și în contra boierilor sau a despuetorilor norodului, spre a întrebuița propriile lui cuvinte”.

Mihail KOGĂLNICEANU

„Tudor Vladimirescu a ridicat steagul independenței sub suzeranitatea legitimă a Porții, dar oamenii nu l-au înțeles și cel mai mare român al istoriei contemporane a pecetluit cu sângele său noua alianță a nației sale cu sultanul”.

Paul BATAILLARD

„Un episod scurt de inițiativă și organizare țărănească care-și reclama vechile sale drepturi”, dar „care nu-și atinse scopul și din cauza suprimării, prin crima eteriștilor, a șefului lor, fără de care toată istoria noastră contemporană ar fi luat alt drum”.

Nicolae IORGA

„Scopul mișcării din 1821 a constat în curățirea țării de fanarioți” și în „restaurarea drepturilor celor vechi de a-și alege domn român”.

August Treboniu LAURIAN

(Urmare din pag.1)

Așa s-au petrecut lucrurile tocmai în sfera precumpănitoare a vieții noastre social-economice: cea agrară.

Să ne mai mirăm, în aceste condiții, că organismul social-economic și politic al țării a trebuit să suporte atâtea dificultăți, iar procesul de modernizare a societății a întâmpinat atâtea dileme?

Punctul de pornire al emancipării noastre naționale și al prefigurării evoluției ei moderne a fost mișcarea revoluționară de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu.

Ridicat de jos din rândul țărănimii libere moșnene a Gorjului, ajunge pe treapta clasei mijlocii prin îndeletniciri și stare materială, dobândind un rang de mic boier (în lipsa cristalizării unei clase mijlocii ca atare), om de arme și de ținută ostășească, Tudor Vladimirescu a înțeles imensa stare de frământare a societății din vremea sa, dificultățile în care se zbatea, lipsa de orizont a unei lumi prinsă în chingile unui regim în neputință de a percepe semnele timpului și nevoile mulțimii apăsate și umilite.

În acest climat el și-a asumat rolul de a trage un semnal de alarmă împotriva unei stări care condamna societatea la stagnare, îi paraliza sursele de energie și capacitatea de redresare. În consecință, Vladimirescu a chemat la ridicarea țării spre a afirma „dreptățile” ei și a le da un suport popular. „Și nemaiputând suferi cruzimea focului care ne-au pus peste capete, cu toții într-un gând s-au unit și au hotărât ca să se scoale cu mici cu mari și să se adune la orașul cel de căpetenie al țării”. În felul acesta a rânduit Vladimirescu Adunarea norodului implicând o dublă funcțiune: de reprezentare și conducere a mișcării, dar, în primul rând, de raliere a celor care erau gata să alcătuiască o oaste răspunzând chemării sale.

Cu această Adunare - oaste a răscolit Tudor Vladimirescu întreaga societate a Țării Românești, întrezărind posibilitatea schimbării întocmirilor existente. Proiectul său nu era însă limpede elaborat și structurat spre obiective bine definite.

Nu putea să-i dea un sens social, fiindcă mișcarea, o dată pornită, s-ar fi revărsat într-o tumultuoasă răscoală țărănească imposibil de stăpânit și de coordonat în cadre precise.

Pe de altă parte, Tudor Vladimirescu știa că trebuie întreținut în rândul „oastei”

Proclamație din 20 martie 1821 către locuitorii din București, s-a ridicat pentru „câștigarea și nașterea a doua a dreptăților noastre”.

Punându-se în cauză regimul fanariot în ansamblu se implicau prin urmare și fenomenele sociale care îi erau intrinseci.

Dar ipostaza națională apărea în prim-plan. Tudor Vladimirescu făcea apel către Poartă în „arzurile” sale să fie înțelese resorturile care justificau mișcarea cu asupra de măsură și rugă ca „împărăteasca milă” să se îndrepte spre Principate.

Apărător al dreptății și libertății poporului

și al simpatizanților ei spiritul revoltei de sorginte țărănească, fiindcă acesta alimenta tonusul mișcării.

Tudor a ținut însă chiar de la început să situeze „răfuiala” în plan mai înalt, s-o ridice la nivelul centrilor vitali ai regimului. Și cum regimul era unul fanariot, mișcarea a angajat inerent momentul național în cadrul revoltei.

Dacă o serie de obiective s-au estompat în contextul împrejurărilor complexe, interne și internaționale, în care s-au desfășurat evenimentele, ea și-a păstrat ca o stea polară ascuțitul antifanariot. Regimul se afla, după Tudor, la originea tuturor anomaliilor societății, a nedreptăților care o împresurau. Țara, sublinia căpetenia pandurilor într-o

Poarta a receptat în cu totul alt chip arzurile: ca pe o năzuință de a muta barierele de libertate a Țării Românești (și implicit a Moldovei aflată în situație identică), ducând în perspectivă spre direcția eliberării totale de Imperiul otoman.

Mișcarea purta în adâncurile sale un mesaj de eliberare, de emancipare națională. Legămintele de fidelitate camuflau năzuințe de cu totul alt ordin. Iar sensul emancipator cu caracter național antrenau și năzuințe sociale. Este drept, de la vuietul strigătului de mânie răzbătând în Proclamația de la Padeș (23 ianuarie 1821) și până la firavele promisiuni de ameliorare a stării țăranilor de mai târziu distanța este apreciabilă.

Mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu nu trebuie privită doar în desfășurările și revendicările ei punctuale. Privită în aceste meandre, ea își reduce dimensiunile; însumate, are consistența unui eveniment purtător de mesaj ce depășește chiar gândul și aspirațiile celui ce simbolizează însuși evenimentul. Forța lui constă în faptul că a presimțit nevoia unui proces innoitor și că a deschis o serie istorică de fenomene și de evenimente ce se revendică din acest început. Mișcarea revoluționară din 1821 se înscrie, așadar, într-un lanț care constituie o coloană vertebrală a procesului nostru istoric timp de un secol. Iată de ce, anul 1821 are un drept indestructibil la memoria colectivă a poporului nostru.

Tudor Vladimirescu a ținut să fixeze în fața contemporanilor condiția lui de patriot și de apărător al dreptății și libertății poporului. Așa a rămas și în conștiința posterității.

Toate figurile de seamă preocupate de descifrarea liniei de mișcare a procesului nostru istoric în epoca modernă au evocat revoluția de la 1821 ca pe un act orientativ de pornire, iar pe Tudor Vladimirescu ca pe o figură remarcabilă a vieții noastre istorice.

„Vladimirescu, care avu norocirea d-a purta glasul în numele poporului și a personifica deșteptarea lui – scria Nicolae Bălcescu la 1850 – avu încă norocirea d-a-și da viața pentru credința sa” ... În același spirit, s-au pronunțat Mihail Kogălniceanu și C.A. Rosetti. Iar mai târziu, Ion Ghica, coleg de generație cu Bălcescu, Kogălniceanu sau Rosetti, scria: „Sacrificiul lui Vladimirescu a fost un act de cel mai mare patriotism. El a început ca un erou și a sfârșit ca un martir, deschizându-ne nouă calea redobândirii drepturilor naționale”.

SONDAJUL DE OPINIE

efectuat de Institutul
de Sociologie și Opinie Publică
(ISOP)
al Fundației *România de Mâine*
(3-7 ianuarie 2001)

ÎN DEZBATEREA SPECIALIȘTILOR

Implicarea statului în relansarea economiei naționale (II)

(Urmare din pag. 1)

Autoritățile independente americane, ale căror competențe au fost stabilite prin lege, au putere de instrucție, deliberare, decizie și sancțiune, independent de partidele politice aflate la putere.

Există o anumită îndoială (dilemă) în ceea ce privește independența reală a unor astfel de instituții ale statului, deoarece ele sunt stabilite de puterea politică. Soluția pragmatică găsită în SUA la această dilemă constă în numirea membrilor instituțiilor reglatoare respective, îndeosebi a președinților acestora, pentru un mandat cu o durată mai mare în timp decât cel al puterii politice care îl desemnează, în acest mod deconectându-se ciclul temporal politic de cel al instituției de reglare. Mandatele sunt „suficient de lungi”, fără a se recurge la schimbări frecvente care nu permit punerea în aplicare a unor strategii coerente. Totodată, se evită așa-numitul „fenomen de captură” al controlorilor instituționali de către cei controlați (de regulă marile firme) și se asigură controlorilor mijloace de cercetare și garanțiile procedurilor necesare, acestora fiindu-le interzisă, la sfârșit de mandat, descoperirea activităților depuse în sectorul controlat.

În timp ce reglementarea constituie un privilegiu al statului, reglarea într-un anumit domeniu reprezintă o putere considerabilă de cercetare, supraveghere, interpretare și apreciere atribuită unor persoane independente de puterea politică și de mediul în care persoanele respective își exercită controlul.

În concluzie la problema intervenției statului în economia de tranziție a României, nu se pune problema oportunității acesteia, ci îndeosebi **problema eficienței și adecvării intervenției**, astfel încât statul să-și consolideze funcțiile de coordonare și reglare a mediului de afaceri propice mecanismelor concurențiale libere și îmbinării eficienței economice (a profitabilității) cu echitatea și justetea socială, potrivit cerințelor optimului paretian. Pe de altă parte, apare necesară **întărirea rolului**

statului în ceea ce privește optimizarea nivelului protecției și autoprotecției sociale, producția și consumul de bunuri și servicii publice, printre care sănătatea, educația, cercetarea științifică, protecția mediului etc.

4. Potențialul preponderent al proprietății private

Rezultatele sondajului reflectă fără echivoc că noua guvernare va trebui să-și bizuie întregul arsenal de instrumente și politici ale reformei și economiei de tranziție pe **preponderența proprietății private** care este considerată „cea mai bună” formă de profitabilitate (66,5% din totalul respondenților).

Pornind de la adevărul că fenomenele și procesele economice, în derularea lor, nu admit extreme (in medio stat virtus!), este necesar să se găsească o serie de complementarități între diferitele tipuri ale proprietății, coexistente în sistemele economiei de piață, chiar dacă proprietatea privată este predominantă. În plus, este necesar să se aibă în vedere realizarea eficientă a cadrului legal al organizării și valorizării atributelor (de membrămintelor) dreptului de proprietate (jus possidendi – dreptul de posesiune; jus abutendi – dreptul de acțiune; jus utendi – dreptul de folosință; jus fructendi – dreptul de uzufruct).

În Programul de guvernare, principalele obiective ale transferului de proprietate în sectorul privat se referă la: transparență și corectitudine; utilizarea unor metode complexe de privatizare cu accent pe cea prin piața de capital; continuarea procesului de privatizare în sectoarele în care statul încă mai deține pondere importantă (bancar, industrial etc.); majorare de capital și elaborarea de contracte de privatizare ca să permită recapitalizarea, modernizarea și eficientizarea societăților respective; urmărirea activității societăților în perioada post-privatizare; creșterea semnificativă a volumului investițiilor străine în România ca factor de consolidare a sectorului privat.

5. Sprijinirea agriculturii și industrii – factorul relansării rapide

Potrivit rezultatelor sondajului, **agricultura** reprezintă domeniul care ar trebui sprijinit, în primul rând, pentru ca România să iasă rapid din criză (51,0% din numărul total al celor chestionați), după care urmează **industria** (21,9%).

Considerând corectă o astfel de abordare, subliniez că adesea problema sprijinului unor sectoare economice, inclusiv sub forma subvențiilor, este greșit înțeleasă, absolutizându-se incompatibilitatea mecanismelor pieței concurente cu stimulentele, subvențiile în diferite forme.

În legătură cu această problemă controversată, un reprezentant marcant al Băncii Mondiale sublinia că instituția sa nu are nimic împotriva subvențiilor cu condiția ca acestea să fie **transparente, punctual destinate (targeted) și să se poată finanța (affordable)**.

Agricultura a reprezentat întotdeauna sectorul care, mai mult sau mai puțin direct și transparent, a beneficiat de subvenții în economiile de piață, dat fiind rolul său vital pentru întreaga societate.

În plus, subvenționarea temporară până la atingerea stadiului de creștere autosusținută a industriilor noi (infant industries) a fost și este o practică uzuală a

politicilor economice din statele cu economie de piață.

Tot în privința agriculturii, un procent de 71,4% din cei chestionați cred că **formele asociative** din agricultură reprezintă soluția salvatoare pentru acest sector. O asemenea soluție este în mod curent practică în agricultura țărilor cu economie de piață (formele cooperativei) și, în nici un caz, nu a fost invalidată de rigorile pieței concurențiale. În România, formele asociative din agricultură se impun cu atât mai mult, cu cât fărâmițarea proprietății în acest sector este extrem de mare și are un efect negativ în satisfacerea cerințelor dimensionale ale optimizării tehnico-economice și deci a realizării economiilor de scară.

Întrucât spațiul nu ne permite, amintim doar că Programul guvernului pe perioada 2001-2004 are un cuprinzător set de obiective și politici pentru relansarea cât mai rapid cu putință a agriculturii, în condițiile mecanismelor pieței concurențiale, în acest sector proprietatea privată reprezentând peste 90%.

6. Referendumul – vox populi, vox dei

În final, revenim la maxima „vox populi, vox dei”, de data aceasta, legată de răspunsul la întrebarea din sondaj dacă este necesară consultarea populației, prin referendum, asupra problemelor hotărâtoare, de interes național. O

proporție de 82,8% dintre cei întrebați au răspuns afirmativ, ceea ce într-adevăr confirmă că înțelepciunea poporului nu poate fi niciodată substituită cu cea a unui grup social mai mult sau mai puțin restrâns, atunci când este vorba de interesul național.

Forma de consultare prin referendum în mecanismele de luare a deciziilor trebuie, în primul rând, asigurată prin conștientizarea votanților, prin aducerea acestora la nivelul suficient și necesar de a fi „în cunoștință de cauză”. În plus, o astfel de formă a consultării democratice trebuie utilizată în combinație cu o serie de alte metode privind desfășurarea parteneriatului, dialogului și consensului social, ca elemente fundamentale ale democrației, singura cale care asigură compatibilizarea și consistența optimului economic cu cel social, prin definiție proceduri și runde iterative de consultare, de cunoaștere, analiză și interpretare a „vox populi”, astfel încât „vox dei” să aibă sustenabilitatea și eficacitatea necesară.

În final, trebuie să evidențiez că sondajul de opinie care a stat la baza acestei prezentări are o semnificație cu totul deosebită pentru punerea în operă a actualului program de guvernare, cu atât mai mult cu cât programul respectiv este convergent cu marea majoritate a concluziilor sondajului, de unde și plusul de credibilitate pe care acest program l-a dobândit print-o atare verificare, după lansarea sa.

Legitimitate și consens în ecuația guvernării

Conf.univ.dr. **Florian TĂNĂSESCU**

Legitimitatea puterii politice exprimă, încorporează sau reprezintă interesele majorității populației, acea populație care, în alegeri libere, a optat în favoarea partidului (sau partidelor) care alcătuiesc și sprijină instituțiile puterii politice. Forța legitimității rezidă, deci, din încrederea pe care structurile sociale esențiale le acordă puterii, cu alte cuvinte, din consensul față de sistemul de valori împărțite de societate.

Evident, nu există o rețetă general – valabilă, un fel de panaceu universal care să asigure legitimitatea unei guvernări. S-a acumulat, însă, o experiență vastă în materie de guvernare, astfel încât, chiar la nivelul percepției și simțului comun, al omului de rând, cum se mai spune, sunt sesizate cât de productive sau contra-productive se arată a fi politicile economico – sociale ale unei guvernări și cât de apropiate sau îndepărtate sunt acestea față de promisiunile electorale și față de propriile așteptări, speranțe, deziderate etc. ale celor ce au acordat încrederea, prin exprimarea liberă a opțiunii lor politice, partidului (sau partidelor) care au obținut victoria în alegeri.

Dacă verificarea unui sistem politic democrat – pluralist se realizează prin mecanisme electorale, stabilitate și continuitate în actul de guvernare și echilibru social, verificarea legitimității unei guvernări se face prin consultarea

„barometrului” social, care arată câtă încredere acordă populația executivului și cât de apropiată sau îndepărtată este pierderea acestei încrederi. Cu atât mai mult, pentru o putere nou instalată, „barometrul” social este un indicator de mare preț, am spune chiar esențial în demersurile pe care le întreprinde și, care, consultat și utilizat în gestionarea puterii, este de natură să dea consistență legitimității și consensului actului de guvernare.

Sondajul de opinie realizat de către Institutul de Sociologie și Opinie Publică al Fundației *România de Mâine*, nu cu mult timp în urmă, este un astfel de indicator, dar un indicator care, pe lângă deschiderile interpretative pe care le oferă, mai are un triplu avantaj din modul cum a fost conceput și aplicat: s-a efectuat la începutul unei noi guvernări (1), a urmărit colectarea de opinii, aprecieri, păreri, idei etc. referitoare la aspectele fundamentale ale societății românești în perspectiva realizării și dezvoltării sale durabile sub aspect socio-economic (2) și deopotrivă referitoare la alternativa (alternativele) care se configurează din aceste opinii, aprecieri, păreri, idei etc. cu privire la strategia pe termen mediu și lung a actului decizional (3).

Rezultatele sondajului de opinie efectuat de I.S.O.P. sunt revelatoare în acest sens. Investiția de încredere în noii factori de putere conferită de rezultatul alegerilor este dublată de optimismul și convingerea

majorității populației că aceștia au voința și capacitatea necesare împlinirii Programului de guvernare. Mai mult și relevant, desigur, este că acest optimism împărtășit de către 55,6% dintre cei chestionați este motivat de aprecierea majoritară că orientările noii guvernări sunt de natură să confere un curs pozitiv evoluției societății românești (51,3%), ale cărui rezultate se vor evidenția începând cu mijlocul mandatului, adică la interval de doi ani de la instaurarea noii puteri. O astfel de investiție în factorii de putere, legitimează actul de guvernare, dar o guvernare care, la rândul ei, are predispoziții spre receptarea și mai ales luarea în considerare a semnalelor care vin de la cei care se constituie în „vox populi”. Or „vox populi”, care prea adesea și păgubos a fost ignorată, dă, și de această dată, dovada unei raționalități sociale care se înscrie în cea mai bună și „cuminte” tradiție românească, cum se exprima cândva Nicolae Iorga.

Un demers nou al societății românești, dar hotărâtor pentru destinele țării și ale neamului, într-o lume a incertitudinii și primatului forței, ca să aibă izbândă trebuie astfel conceput încât să elimine cât mai mult factorii de risc, generați de ignoranță, incompetență, rea credință, interese oculte etc. Înțelepciunea poporului nostru fixează structura de rezistență a noului demers, prin răspunsurile ce au fost date la chestionar și care dobândește următoarea înfățișare:

(Continuare în pag. 5)

SONDAJUL DE OPINIE ÎN DEZBATERE

Reafirmare a ideilor majore ale gândirii economice românești privind agricultura

(Urmare din pag. 4)

În primul studiu asupra caracterului sensului opțiunilor respondenților, publicat în același număr din *Opinia națională*, prof.univ.dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației *România de Mâine* exprima, în sinteza analizei sale, un mesaj clar cititorilor și factorilor de putere: „*Opinia publică națională investește încredere și speranțe în noua conducere a țării*”.

Prezintă un interes deosebit descifrarea conținutului și semnificației răspunsurilor opiniei publice, la sondajul menționat de către specialiștii din diferite domenii ale vieții noastre economice, sociale și politice. În cele ce urmează, aș dori să comentez două răspunsuri ce vizează o problemă majoră a reformei și a opțiunilor respondenților, aceea a soartei agriculturii și a formelor asociative, ca soluție de revigorare a ei, de organizare a exploatațiilor mari agricole, eficiente. La întrebarea chestionarului: Ce credeți că ar trebui sprijinit, în primul rând, pentru ca România să iasă rapid din criză?, majoritatea răspunsurilor, 51%, au optat pentru agricultură. La următoarea întrebare: Considerați că formele asociative din agricultură ar reprezenta soluția salvatoare pentru aceasta? Răspunsul a intrunit peste 71% din opțiuni pentru Da și doar 16,5% pentru Nu. Opinia publică

testată vede în agricultură speranța de ieșire din criză a țării, iar prin asociatism agricol soluția de salvare a agriculturii, din starea actuală de decădere și întoarcere la gospodăria săracă de autoconsum, tradițională.

Ideea nobilă a asociației libere a producătorilor a apărut ca soluție de propășire a micilor producători și de rezistență în fața concurenței pieții, ea fiind promovată și aplicată în ultimele două secole în multe țări din lume, dintre care în unele ca Danemarca, Elveția etc. Majoritatea sectorului micii producții este întemeiată și funcționează pe principiile și bazele cooperatiei de consum, aprovizionare și producție, care a realizat o organizare superioară a acestui sector și a propulsat economia agricolă la nivelele cele mai productive din lume.

În România, ideea și practica cooperatistă, compromise prin organizarea forțată a gospodăriilor colective, desființarea proprietății individuale asupra pământului și altor mijloace de producție și de un sistem deficitar de interesare și repartiție a rezultatelor muncii, a beneficiat, după 1989, de o politică și o atitudine distructivă și de culpabilizare în bloc. În mass media își face greu drum separarea, de o parte, a concepției valoroase și eficiente a cooperatiei libere, autentice și independente, întemeiată pe proprietatea particulară și interesul individual, care a cucerit și

organizat zeci de milioane de producători în lume, și de alta, a concepției și organizării collectiviste, etatiste din regimul comunist, care a golit teoria și practica cooperatiei de principiile ei fundamentale.

Opinia publică românească cunoaște prea puțin faptul că cooperatia, cu tot ansamblul de gândire și idei, de politici și preocupări, de practică și rezultate are o tradiție îndelungată și bogată în țara noastră. Propagarea ideilor cooperatiste se întâlnește în literatura economică-socială încă în a doua jumătate a secolului XIX în Transilvania și în statul român format la 1859. De la începutul secolului XX atât dezbaterile asupra cooperatiei, cât și organizările cooperatiste iau un avânt nebănuț.

Oameni de știință, oameni politici, toate partidele politice au pledat pentru asocierea micilor producători, în special a țărănimii parcelare, în forme asociative, indiferent cum s-au numit – obști, cooperative, asociații etc., demonstrând cu argumente convingătoare avantajele economico-sociale ale exploatației mari, centralizate, față de cea mică, slabă, săracă. Se aveau în vedere, în argumentarea concepției cooperatiste, respectarea principiilor sale determinante – intangibilitatea proprietății individuale, promovarea intereselor individuale și comune, democrația funcționării unităților, autonomia cooperativelor, stăruindu-se pe neamestecul statului și a factorilor politici, dar sprijinirea pe ajutorul neutru al statului.

În viața socială a țărănimii române formele de asociere se cunosc bine din vremea obștilor sătești ale Evului Mediu, studiate temeinic de H.H. Sthal și P.P. Panaitescu. În perioada modernă, îndeosebi de la începutul secolului XX până la mijlocul său (1947), cooperatia a cunoscut o efervescență deosebită, atât în planul dezbaterilor teoretice, organizatorice, cât și în cel al legislației și înfăptuirii.

Curentul asociaționist-cooperatist, legat de problema agrară a ocupat timp de aproape 5 decenii locul prioritar în dezbaterile

libere, în tot spectrul economic, social și politic românesc, în perocupările legislative, în viața socială a țărănimii.

Inițiatorul formării unui cadru organizat și al stimulării, promovării cooperatiei în rândul țărănimii, savantul Spiru Haret afirma la începutul secolului XX: „Asociațiile țărănești sunt destinate, după părerea mea, să joace un rol capital în lucrarea și transformarea acestei clase rurale, alături de băncile populare” (S. Haret, *Chestiunea țărănească*, București, 1905, p.59).

În anul 1914, un mare agronom și economist, apreciind dezvoltarea rapidă a cooperatiei în România, constata că: „Avântul organizației cooperative formează poate evenimentul cel mai important din întreaga dezvoltare economică și socială a ultimelor decenii. Ea a întrecut toate așteptările și atât propășirea ei cantitativă, cât și cea calitativă mai produc neîntrerupt rezultate importante” (M. Șerban, *Problemele noastre social-agrare*, București, 1914, p.45).

În adevăr, în 1914, după numai un deceniu și jumătate de la începutul mișcării cooperatiste, funcționa 2933 cooperative de credit – bănci populare – având 599 mii membri și un capital de 114 mil. lei aur, echivalente cu 322 mil.dolari SUA actuali. Pe de altă parte, cooperativele de consum, de arendare, de producție și forestiere însumau 858 unități, cu 96 mii membri și capital de 79 mil.lei.

În toate formele de cooperatie, înaintea primului război mondial, erau antrenate peste 40% din capii de familie din populația țării.

După reforma agrară din anul 1921, când majoritatea pământului agricol – peste 75% - se afla în proprietatea micilor producători, în mare parte parcelari, când randamentele cerealelor, din cauza fărâmițării pământului și lucrării lui tradiționale s-au redus – cu 10-30% – „regresul agriculturii țărănești” – cum o caracteriza Virgil Madgearu – devenise evident și alarmant. În aceste

condiții se căutau remedii de însănoșire, dintre care cooperatia agricolă, prin virtuțile ei, se dovedea cel mai adecvat. Unul din marii agronomi, M. Chirițescu-Arva, partizan al Partidului Național Țărănesc, explica în 1935: „Integrarea țărănimii noastre în rolul ei dinamic de clasă producătoare, capabilă de a folosi toate mijloacele tehnice și descoperirile științei, nu se poate face decât prin organizarea efortului colectiv. Organizarea fermei-cooperative se impune, deci, ca o necesitate de neînlăturat, ce este menită să constituie cheia de boltă a noului edificiu al statului țărănesc”. (M. Chirițescu-Arva, *Organizarea producției agricole în statul țărănesc*, București, 1935, p.15).

Ion Mihalache, lider principal al PNT, relevă rolul cooperatiei și sub alt sens, acela de apărare a micilor producători de exploatarea marilor organisme financiare. „Cooperatia – scria I. Mihalache – este instrumentul specific de organizare a producției agricole bazate pe mica proprietate, și de emancipare reală și completă a micului producător, față de exploatarea capitalistă a trusturilor bancare și a intermediarilor în genere” (I. Mihalache, *Noul regim agrar*, 1925, p.14).

Personalitatea cea mai impunătoare a economiei agrare românești interbelice, G. Ionescu-Sisești, era un adept convins al cooperatiei și promova ideea de acțiunea acestei forme de asociere a țărănimii. „Pentru a peintâmpina și corecta neajunsurile care rezultă din această pulverizare (a proprietății țărănești – n.n.) nu este decât un mijloc: cooperatia”; și mai departe explica: „Ea e asocierea micii economii, a micilor capitaluri, deci asocierea mai multor energii modeste, spre a crea o între-prindere cu puteri unite. Munca și capitalul în cooperatie trebuie să răsplătească după principiile economiei moderne” (G. Ionescu-Sisești, *Agricultura în epoca contemporană*, București, 1931, p.199).

(Continuare în numărul viitor)

(Urmare din pag. 4)

a) reformarea sistemului politic (67,6% dintre subiecți);

b) implicarea statului în soluționarea problemelor actuale și viitoare cu care se confruntă sau cu care se va confrunta societatea românească (66,4% dintre subiecți);

c) sprijinirea prioritară a agriculturii (51,0 %) și a industriei (21,0 %);

d) consultarea prin referendum a populației asupra problemelor de interes național (82,8 %).

Avem de a face – și nu este greu de sesizat – cu o adevărată strategie de guvernare, rezultată, desigur, din opțiunile majorității persoanelor intervievate, reprezentative de altfel pentru întreaga populație a țării. O strategie care trebuie să implice mai hotărât tineretul în fundamentarea ei practică (54,0 % dintre subiecți), care să respecte și să aperse proprietatea privată (66,5 % dintre subiecți) și să încurajeze formele asociative din agricultură, ca mijloc sau soluție salvatoare pentru economia agrară (71,4 %).

Este de la sine înțeles că o proiecție, inclusiv cu aspecte de natură „strategică” pe termen mediu sau lung, reprezintă, în esență, o opțiune, o alternativă. Cu atât mai mult o astfel de proiecție, dacă este expresia aspirațiilor și așteptărilor populației, reflectă, cum relevăm înainte, percepția și interpretarea fenomenului socio-politic și

relevante. Astfel, polarizarea răspunsurilor în zona agriculturii și industriei dezvăluie o gândire structurată pe tradiție, care se regăsește în perioada interbelică, apoi în epocile ce au urmat, cu accent deosebit în perioada de după 1944.

Între agricultură și industrie, potrivit rezultatelor sondajului, apare un decalaj substanțial, de 30

generată în viziunea celor chestionați, de următoarele aspecte esențiale:

– redistribuirea terenurilor agricole, pădurilor etc., care a renăscut atașamentul tradițional al țaranului român față de proprietate;

– diminuarea încrederii în mediul economic urban, ca mijloc de existență pentru populație, în general, pentru populația rurală, în

rurale spre revenirea la economia naturală, închisă țărănească, ceea ce echivalează cu o sinucidere a economiei agrare românești, ce nu poate face față concurenței acerbe a piețelor agrare externe, în contextul integrării europene. De aceea, nu întâmplător peste 70 % din subiecți se pronunță pentru forme asociative în agricultură, căci numai producția mare și de calitate este de natură să concureze cu succes pe agricultorii din comunitatea europeană.

Insatisfacțiile populației față de gestionarea patrimoniului industrial de către unele guvernații postdecembriste, și nu față de industrie, ca ramură economică vitală a societății, sunt un semn și deopotrivă un mod pragmatic de abordare a politicii, în viziunea redresării și dezvoltării durabile a economiei românești.

Se poate spune, deci, că analiza lucidă a părerilor sau opțiunilor exprimate de către populație și, mai ales, înscrierea lor în formele adecvate de guvernare creează coeziunea între guvernanți și guvernați, între conducerea politică a țării și populație, fundamentală în redresarea și progresul societății românești.

Legitimitate și consens

economic în orizontul înțelegerii comune, spontane. Factorii de putere sunt chemați să recepteze corect și să interpreteze adecvat semnalele care vin de „jos”, din rândul populației, pentru a asigura actului de conducere a societății nu numai coerență, consecvență și dinamism, ci și legitimitate și consens.

Distribuția răspunsurilor, în orizontul așteptărilor celor chestionați cu privire la domeniile prioritare de activitate care trebuie sprijinite, este deosebit de semnificativă în sensul celor

de procente, în favoarea primului domeniu economic.

Decalajul, deși sever, nu este de natură să reconsidere ideea mai veche a economiei agrare sau a „statului țărănesc”, cum este posibil să se interpreteze. Acesta exprimă mai curând îngrijorarea și insatisfacția populației față de politica irațională „iresponsabilă și antinațională”, care a fost promovată anterior față de industrie, considerată, fără de temeii, un „morman de fier vechi”.

Prioritatea acordată agriculturii (în raport cu industria) a fost și este

particular (efect al dezorganizării și falimentării industriei de către afaceriști, carieriști, escroci ș.a.m.d. sau politicilor de privatizare și restructurare a economiei industriale promovate după 1989);

– deteriorarea calității vieții, care accentuează procesul migraționist de la oraș la sat;

– influența pe care o exercită sărăcia asupra mentalităților și comportamentelor individuale și de grup, aspect care, coroborat cu celelalte, este de natură să reînvie și să accentueze demersurile populației

Programul

Postului de televiziune *România de Mâine*

Luni 12 martie 2001

- 7:30 **Știri (r)**
8:00 **Facultatea de Drept**
Limba română (9)
9:10 **Anul Eminescu la Muzeul Literaturii Române**
9:20 **Facultăți cu profil economic**
Economie politică (3)
10:10 **Reciclarea prosperității. Documentar**
10:40 **Facultatea de Sociologie – Psihologie**
Informatică pentru sociologie (5)
11:10 **Semnal editorial. Sociologie**
11:15 **Facultatea de Filosofie și Jurnalistică**
Teoria comunicării (9)
12:15 **Prezentarea Facultății de Filosofie și Jurnalistică**
12:35 **Facultatea de Educație Fizică și Sport**
Anatomie funcțională (1)
13:30 **Concert cameral. Cvartetul „Credo”**
14:30 **Facultatea de Drept**
Limba română (9) (r)
15:40 **Anul Eminescu la Muzeul Literaturii Române**
15:50 **Facultăți cu profil economic**
Economie politică (3) (r)
16:40 **Semnal editorial. Sociologie**
16:50 **Facultatea de Sociologie-Psihologie**
Informatică pentru sociologie (5) (r)
17:20 **Facultatea de Filosofie și Jurnalistică**
Teoria comunicării (9) (r)
18:20 **TVRM. Repere și coordonate**
18:30 **Știri**
18:50 **Alma Mater 2001.**
19:00 **Facultatea de Educație Fizică și Sport**
Anatomie funcțională (1) (r)
19:55 **Armonii corale**
20:05 **Concert cameral. Cvartetul „Credo”**

Marti 13 martie 2001

- 7:30 **Știri (r)**
8:00 **Facultatea de Sociologie – Psihologie**
Fundamentele psihologiei (2)
8:40 **Semnal editorial. Sociologie**
8:50 **Facultatea de Filosofie-Jurnalistică**
Teoria comunicării (2)
9:50 **Ziarele britanice. Documentar**
10:20 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Lingvistică generală (1)
11:15 **„Denta 2001”**
11:20 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele contabilității (6)
11:55 **Asigurările în economia de piață. Documentar**
12:20 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Limba engleză contemporană (4)
13:25 **Poezia clapelor. Nichita Stănescu**
13:45 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele informaticii (4)
14:20 **Virtuozii ai muzicii populare**
14:35 **Facultatea de Sociologie-Psihologie**
Fundamentele psihologiei (2) (r)
15:15 **Semnal editorial. Sociologie**
15:25 **Facultatea de Filosofie-Jurnalistică**
Teoria comunicării (2) (r)
16:25 **Ziarele britanice. Documentar**
16:55 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Lingvistică generală (1) (r)
17:50 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele contabilității (6) (r)
18:25 **TVRM. Repere și coordonate**
18:30 **Știri**
18:50 **Alma Mater 2001**
19:00 **Asigurările în economia de piață. Documentar**

- 19:25 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Limba engleză contemporană (4) (r)
20:30 **Poezia clapelor. Nichita Stănescu**
20:50 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele informaticii (4) (r)
21:20 **Virtuozii ai muzicii populare**

Miercuri 14 martie 2001

- 7:00 **Știri (r)**
8:00 **Facultatea de Sociologie-Psihologie**
Sociologie generală (1)
9:15 **Regenerare urbană. Documentar**
9:45 **Facultatea de Drept**
Drept roman (7)
10:45 **Lege și ordine. Documentar**
11:10 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Limba română (10)
12:25 **Spiru Haret, ctitor de școală românească**
12:35 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele informaticii (5)
13:05 **Dor de libertate. Animale în captivitate (1)**
13:20 **Facultățile de Marketing și de Management**
Matematici pentru economiști (1)
13:50 **Prezentare. Facultățile din Constanța ale Universității Spiru Haret**
14:00 **Hora la români**
14:35 **Facultatea de Sociologie - Psihologie**
Sociologie generală (1) (r)
15:50 **Regenerare urbană. Documentar**
16:20 **Facultatea de Drept**
Drept roman (7) (r)
17:20 **Lege și Ordine. Documentar**
17:50 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele informaticii (5) (r)
18:20 **TVRM: repere și coordonate**
18:30 **Știri**
18:50 **Secvențe studentești**
19:00 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Limba română (10) (r)
20:15 **Spiru Haret, ctitor de școală românească**
20:20 **Facultățile de Marketing și de Management**
Matematici pentru economiști (1) (r)
20:50 **Hora românească**

Joi 15 martie 2001

- 7:30 **Știri**
8:00 **Facultatea de Drept**
Istoria statului și dreptului român (1)
9:00 **Vârstele memoriei. Adamclisi**
9:10 **Facultatea de Sociologie-Psihologie**
Sociologie generală (2)
10:10 **Prezentare. Facultățile din Râmnicu Vâlcea ale Universității Spiru Haret**
10:20 **Facultatea de Drept**
Drept civil (1)
10:50 **„Denta 2001”**
10:55 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Tehnologii moderne (1)
11:35 **Satul românesc**
12:05 **Facultatea de Sociologie-Psihologie**
Fundamentele psihologiei (3)
12:35 **Anul Brâncuși. Popas la Hobița**
12:45 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Geografie economică mondială (6)
13:50 **Semnal editorial. Geografie**
14:00 **Cântece și jocuri din Valea Lăpușului**
14:30 **Facultatea de Drept**

- Istoria statului și dreptului român (1) (r)
15:35 **Vârstele memoriei. Adamclisi**
15:45 **Facultatea de Sociologie-Psihologie**
Sociologia generală (2) (r)
16:40 **Prezentare. Facultățile din Râmnicu Vâlcea ale Universității Spiru Haret**
16:50 **Facultatea de Drept**
Drept civil (1) (r)
17:20 **„Denta 2001”**
17:25 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Tehnologii moderne (1) (r)
18:10 **Anul Brâncuși. Popas la Hobița**
18:20 **TVRM. Repere și coordonate**
18:30 **Știri**
18:50 **Secvențe studentești**
19:00 **Facultatea de Sociologie – Psihologie**
Fundamentele psihologiei (3) (r)
19:25 **Aniversare Spiru Haret. Sesiune omagială**
19:50 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Geografie economică mondială (6) (r)
20:55 **Muzică populară**

Vineri 16 martie 2001

- 7:30 **Știri (r)**
8:00 **Facultatea de Drept**
Istoria statului și dreptului român (2)
9:00 **Porți ale istoriei. Histria**
9:05 **Facultatea de Sociologie – Psihologie**
Fundamentele psihologiei (4)
9:30 **Sociologie generală (3)**
10:30 **Telemidian. O carte de referință: „Starea națiunii 2000. România încotro?”**
11:00 **Facultatea de limbi și Literaturi Străine**
Limba română (11)
12:00 **Lieduri pe versuri de Eminescu**
12:20 **Facultatea de Educație Fizică și Sport**
Anatomie funcțională (2)
13:15 **Atelier studentesc. „Sănătatea fără fum”**
13:35 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele contabilității (7)
14:05 **Piața. Documentar**
14:30 **Din folclorul popoarelor**
14:45 **Facultatea de Drept**
Istoria statului și dreptului român (2) (r)
15:45 **Porți ale istoriei. Histria**
15:55 **Facultatea de Sociologie – Psihologie**
Fundamentele psihologiei (4) (r)
16:15 **Sociologie generală (3) (r)**
17:15 **„Denta 2001”**
17:20 **Facultatea de limbi și Literaturi Străine**
Limba română (11) (r)
18:20 **TVRM. Repere și coordonate**
18:30 **Știri**
18:50 **Alma Mater 2001**
19:00 **Facultatea de Educație Fizică și Sport**
Anatomie funcțională (2) (r)
19:50 **Telemidian. O carte de referință: „Starea națiunii 2000. România încotro?”**
20:20 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele contabilității (7) (r)
20:55 **Din folclorul popoarelor**

Sâmbătă 17 martie 2001

- 7:30 **Știri (r)**
8:00 **Facultatea de Filosofie și Jurnalistică**
Teoria comunicării (4)
9:05 **Prezentare. Facultatea de Filosofie și Jurnalistică**

- 9:20 **Facultatea de Drept**
Drept roman (8)
10:30 **Dor de libertate. Animale în captivitate (2)**
10:40 **Facultatea de Sociologie – Psihologie**
Informatică pentru sociologie (6)
11:15 **Semnal editorial. Sociologie**
11:20 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Lingvistică generală (2)
12:10 **Caragiale, contemporanul meu**
12:45 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Istorie și civilizație franceză (1)
13:20 **Premiile Academiei Române**
13:30 **Hora la Pietrari**
14:00 **Facultatea de Filosofie și Jurnalistică**
Teoria comunicării (4) (r)
15:05 **Prezentare. Facultatea de Filosofie și Jurnalistică**
15:20 **Facultatea de Drept**
Drept roman (8) (r)
16:30 **Dor de libertate. Animale în captivitate (2)**
16:45 **Facultatea de Sociologie – Psihologie**
Informatică pentru sociologie (6) (r)
17:15 **Semnal editorial. Sociologie**
17:25 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Lingvistică generală (2) (r)
18:10 **Premiile Academiei Române**
18:25 **TVRM. Repere și coordonate**
18:30 **Știri**
18:50 **Alma Mater 2001**
19:00 **Facultatea de limbi și Literaturi Străine**
Istorie și civilizație franceză (1) (r)
19:30 **Caragiale, contemporanul meu**
20:05 **Concert cameral**

Duminică 18 martie 2001

- 7:30 **Știri (r)**
8:00 **Facultatea de Sociologie – Psihologie**
Psihologia educației (4)
8:25 **Prezentare. Facultățile din Brașov ale Universității Spiru Haret**
8:45 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Limba română (12)
9:45 **Nemuritorul Eminescu**
10:20 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Geografie economică mondială (7)
11:20 **Afaceri în agricultură. Documentar**
11:50 **Facultatea de Filosofie și Jurnalistică**
Teoria comunicării (5)
12:45 **Presa Britanică. Documentar**
13:10 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele informaticii (1)
14:15 **Dor de libertate. Animale în captivitate (3)**
14:30 **Facultatea de Sociologie – Psihologie**
Psihologia educației (4) (r)
15:00 **Prezentare. Facultățile din Brașov ale Universității Spiru Haret**
15:20 **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**
Limba română (12) (r)
16:20 **Nemuritorul Eminescu**
16:55 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Geografie economică mondială (7) (r)
17:55 **Afaceri în agricultură. Documentar**
18:20 **TVRM. Repere și coordonate**
18:30 **Știri**
18:50 **Secvențe studentești**
19:00 **Facultatea de Filosofie și Jurnalistică**
Teoria comunicării (5) (r)
19:50 **Presa britanică. Documentar**
20:20 **Facultatea de Management Financiar-Contabil**
Bazele informaticii (1) (r)

• Puncte de vedere • Puncte de vedere • Puncte de vedere • Puncte de vedere • Puncte de vedere

Cultura informației

Dr. Ion MITRAN

Supuse legii universale a conexiunii și condiționării, diversele domenii ale activității sociale se întrepătrund și se influențează reciproc în grade și proporții diferite, variabile. Astfel, viața economică se intersectează frecvent cu politica, politica nu poate face abstracție de preferințele și interesele populației (deși le poate evalua eronat și utiliza

tendențios), iar mass-media sau, mai precis, mijloacele de informare în masă, ca subsistem al sistemelor sociale moderne, nu pot rămâne în afara continuei fierberii și „decanțării” a politicii sau politicilor. Diversă și schimbătoare, evolutiv sau involutiv, în sensul progresului social sau în dauna acestuia, politica a avut și are mereu nevoie de mass-media.

În contextul analizei unei asemenea realități a lumii de azi – o lume a globalizării prin modernizare sau a modernizării prin globalizare – cercetătorii constată că **rețelele de informații funcționează ca un stimulativ „sistem nervos” al societății, puterea mijloacelor de informare în masă afirmându-se ca una din cele mai redutabile.** Metaforic vorbind, puterea mediatică este, însă, în același timp, „vânat” și „vânător”. Cum consideră specialiștii în teoria comunicației, „cucerirea audiunțelor masive la scară planetară declanșează bătălii homerice. Grupuri industriale sunt angajate într-un război pe viață și pe moarte pentru stăpânirea resurselor oferite de multimedia și a autostrăzilor informației... Pentru prima dată în istoria omenirii, mesaje audiovizuale (informații, programe și muzică) sunt adresate în permanență prin intermediul canalelor de televiziune transmise prin satelit întregii planete”. Acestea au produs deja și vor produce și mai mult în viitor „ravagii în obiceiuri și cultură, în idei și în dezbateri și vor parazita sau scurtcircuita cuvântul **guvernanților, ca și conduita lor**”¹.

Oricum, pe scurt spus, **puterea mediatică** este stăpânită, peste tot în lume, de **puterea economică, financiară**, în acest binom al civilizației intervenind, nu fără scop și interes, **politica, totdeauna dornică și vital interesată de comunicare.** Cu alte cuvinte, politica și politicienii știu sau ar trebui să fie convingși că intențiile, mesajele, programele și acțiunile, în spatele cărora se află interesele, nu au sorți de izbândă dacă nu sunt „comunicate”. Este un adevăr elementar al vieții sociale că prin intermediul comunicării, al transmișiei și manipulării de informații și opțiuni relevante, forțele politice pot să câștige adeziuni, să influențeze comportamente. Cercetători ai vieții social-politice ajung la concluzia că **informația și comunicarea se situează printre noile temelii ale puterii.** În universul post-modern, informația și comunicarea au luat noi dimensiuni, stimulând, deopotrivă, **cultura informației și cultura informării.**

Comunicarea, informația domină nu numai zona cunoașterii și reflecției, ci, de asemenea, orice demersuri ale puterii. „În societățile post-industriale, avuția noastră, în cadrul căreia producția încetează să apară ca centru al vieții economice pentru a lăsa

locul gestiunii și comunicării, transmișiei de informații, locul puterii se deplasează. De acum înainte, ne aflăm în mijlocul relațiilor, legăturilor, rețelelor, inter-conexiunilor care înalță zidurile sistemelor de putere”; posibilitatea de a transmite un mesaj, apartenența la o structură de rețele, manevrarea informațiilor pun „o nouă temelie de dominație și creează o legitimitate inedită pentru puterile de decizie”, consideră o cercetare științifică asupra teoriilor moderne ale puterii².

Adevărații actori sociali aparțin, fapt hotărâtor la orizontul anilor 2000, „imperului comunicațional”, care domnește și deține putere, o putere ce privește în mod direct și sfera politicii. De aici și preocuparea științifică pentru a analiza și trage concluzii asupra comportamentului comunicațional în politică sub cele mai diverse aspecte și în toate direcțiile, descifrând strategiile și consecințele fenomenului. Procesele de comunicare politică sunt multidirecționale, iar sub incidența lor se află partidele politice și politicienii, guvernele și guvernanții, dar și masa cetățenilor – eterogenă, diferențiată, cu interese specifice – după cum, la fel se poate spune, dar din alt punct de vedere, despre clasa politică.

Cercetând realitățile politice din SUA, Marea Britanie, Germania, Italia și Mexic, politologii americani Almond și Verba au sesizat o diversitate de metode (**pattern-uri**) sau tipuri ale comunicării politice. Printre concluziile cu un grad mare de generalitate se află și aceea că, într-un sistem politic, procesul de comunicare, nivelul său de deschidere, de intensitate și consistență ideatică depind, pe rând, „de gradul de dezvoltare al mediilor de comunicare, de libertatea și autonomia acestora, de relativa independență a grupurilor de interese, de controlul guvernamental și de partid, de caracteristicile sistemului de partide și de relațiile dintre partide”³.

Analiza comunicării nu poate ocoli **examinarea limbajului politic**, instrument al comunicării, purtătorul de mesaj. Este vorba, bineînțeles, de comunicarea ce transmite – din orice direcție politică ar veni – un set de enunțuri coerente, propoziții logic relaționale, care statuează sau explică programe și platforme politice, direcții de acțiune, teze doctrinare etc. În general, comunicarea politică rațională și eficientă se împlinește numai sub incidența înțelegerii sensului pragmatic al demersului menit a oferi

informații pertinente, **lămuriri cauzale, argumente logice și justificări oportune.** Numai o asemenea înțelegere face posibile delimitări axiologice, concret evaluative prin prisma practicii, a realităților sociale.

Este însă o realitate evidentă că în procesele comunicării – mai cu seamă **în vreme de tranziție – conceptele politice sunt uneori utilizate și explicate tendențios, unilateral, adesea confuz, iar, în consecință, recepționate fals, distorsionat.**

Optimizarea comunicării politice este condiționată de un set de cerințe primordiale, și anume: 1) înțelegerea scopurilor și mecanismului dezvoltării sociale; 2) stăpânirea cunoștințelor (a conceptelor) privind desfășurarea acțiunii politice; 3) un nivel de moralitate compatibil cu principiile civismului social; 4) un grad corespunzător de instruire și informare, de cultură politică a maselor. Acestea sunt și condițiile competenței sau profesionalismului în materie, iar analiza limbajului politic are în vedere, deopotrivă, conținutul și forma mesajelor, impactul acestora asupra receptorilor, ținând seama că tehnicizarea crescândă a lumii contemporane, expansiunea mijloacelor de comunicare, dezvoltarea explozivă a mass-media

au influențat conținutul și stilul „discursului politic”. Acesta a devenit mai frecvent, dinamic, repetitiv, diversificat, oferind largi posibilități de manipulare. Un studiu special, efectuat de analiști germani, semnala modalitățile cele mai uzitate de politicieni, devenite aproape „clasice” și „universale” pentru a-și face reclamă, pentru a câștiga aderenți, simpatizanți, mai precis, alegători, în cele din urmă. Experții au ajuns astfel la o concluzie numai aparent surprinzătoare: în intervențiile lor publice, adică în procesul comunicării, oamenii politici încearcă să substituie autoreclama dezbaterilor privind problemele concrete ale vieții sociale, auditoriul sesizând cu greu în ce constau adevăratele deosebiri între programele oratorilor. Analizând seturi de cuvântări, interviuri, confruntări publice directe ale politicienilor aflați la putere sau în opoziție, cercetătorii semnalau un lanț de „șiretlicuri”: prezentarea aparent neutră a propriei politici; înlocuirea artificială a răspunsului prin critica întrebărilor puse de preopinienți; sublinierea constantă a „propriilor” succese; atacul frontal împotriva rivalului; atacul disimulat împotriva rivalului; trecerea sub tăcere sau negarea unor fapte sau evenimente; substituirea unei noțiuni alteia; fuga de răspundere; afișarea

ostentativă a sincerității etc. Asemenea practici sau tendințe contribuie la formarea comportamentului comunicațional deviant care, mai devreme sau mai târziu, apare la „suprafață” convertind, adesea, prestigiul în descalificare și compromitere social-politică. (A se lua în considerare cazul fostului cancelar german Helmut Kohl).

Exprimând o relație specifică între **realitate, interes și cunoaștere**, comunicarea politică vehiculează, în esență, factorii rezultați din interferența între obiectiv și subiectiv: informațiile, interpretarea lor (în raport cu scopurile și idealurile) și decizia de a le utiliza (în concordanță cu programul politic urmărit sau promis). În acest context, echilibru dintre atitudinile obiective și subiective oferă și gradul de raționalitate al comunicării politice, fiind evident că pe măsură ce balanța înclină spre subiectivitate se afirmă și comportamentul politic deviant.

1. Ignacio Ramonet, *Geopolitica haosului*, Editura Doina, București, 1998, pag.74.

2. Jacqueline Russ, *Les Théories du pouvoir*, L.G.F., Paris, 1994, pag.314-315.

3. Gabriel A.Almond, Sidney Verba, *Cultura civică*, C.E.U., Press, București, 1996, pag.106.

În sprijinul pregătirii studenților Facultatea de Marketing și Comerț Exterior Cursuri și alte lucrări didactice care urmează să apară în Editura Fundației România de Mâine

- **Constantin Moisuc** (coordonator), **Luminița Pistol, Elena Gurgu** *Economie internațională*, volumul II, Relații economice internaționale (anul I)
- **Manuela M. Epure** *Programe de marketing* (anul IV)
- **Aurelian A. Bondrea, Manuela M. Epure** *Marketing* (anii I, II, III, IV)
- **A. Butnariu** *Transporturi, expediții și asigurări internaționale* (anul IV)
- **Cornel Ionescu** *Curentele de gândire economică* (anul II)
- **Cicilia Ionescu** *Contabilitatea în comerțul exterior* (anul II)
- **O. Naneș, M. Voineagu** *Statistică* (anul II)
- **A. Dragomirescu, Manuela Epure** *Conjunctura piețelor internaționale* (anul II)
- **Octavian Botez** *Comerț internațional și politici comerciale*, vol. I, II (anul III)
- **C. Braicu** *Managementul afacerilor* (anul III)
- **Catedra de limbi străine** *Limba engleză* (anii III și IV)
- **Luminița Pistol** *Tehnici de cooperare și comercializare* (anii II, III)
- **C. Vegheș** *Marketing pe Internet* (anul III)
- **Constantin Vlad** *Relații internaționale politico-diplomatice contemporane* (anul III)
- **C. Munteanu** *Investiții internaționale. I* (anii III, IV)
- **Gh. Răboacă** *Metodologia cercetării economice* (anul I)
- **Gh. Manolescu** *Finanțele întreprinderii* (anul II, reeditare)
- **C. Stoina** *Turism intern și internațional* (anul IV)
- **Mariana Negruș** *Relații valutare* (anul III)
- **Mariana Negruș** *Tehnici de plată* (anul III)

- Prețul urmează să fie stabilit în funcție de tirajul comandat și de rata inflației.
- La înscrierile anticipate se acordă o bonificație de 30%.
- Înscrierile se fac la Secretariatul Facultății de Marketing și Comerț Exterior.

Opinia națională

Telefoane:

410.39.11 și

410.39.13,

interioare:

117, 122

Fax: 411.33.84

REVISTA OPINIA NAȚIONALĂ ESTE EDITATĂ DE FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ
Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol-B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Publicația *OPINIA NAȚIONALĂ* este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Permanențe românești

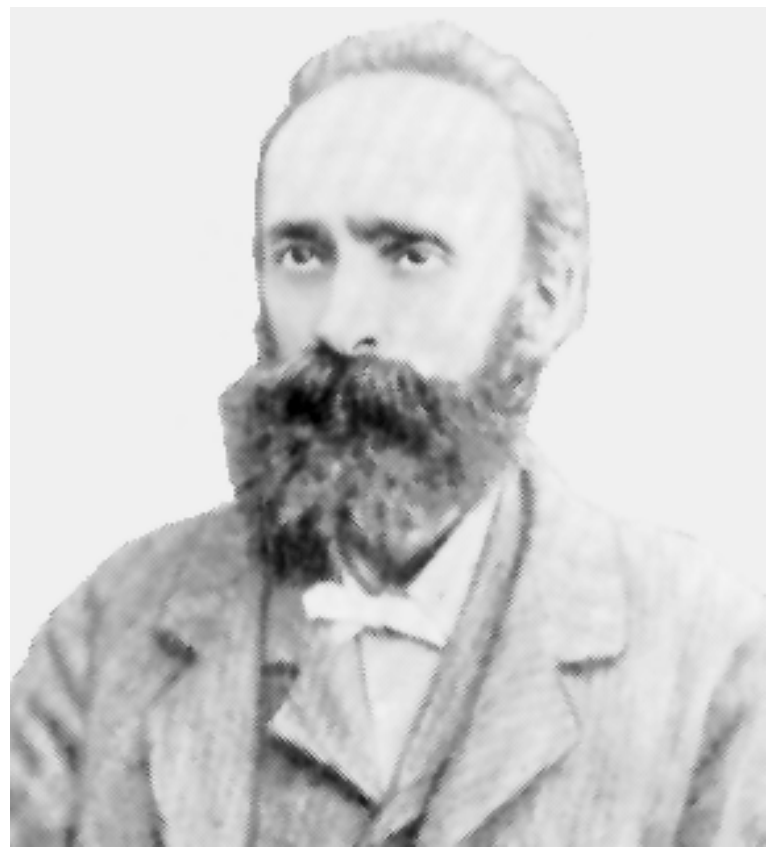
BOGDAN PETRICEICU HASDEU

Întâiul publicist român cu vocație europeană

Sintetizând tradiția noastră enciclopedică, deschisă prin Dimitrie Cantemir, Școala Ardeleană și iluminismul din toate provinciile românești, Bogdan Petriceicu Hasdeu irumpe în cultura română asemenea unui fenomen. Spirit european prin excelență, la esența căruia ajunge prin parcurgerea izvoarelor naționale de informație și a temelor fundamentale de reflecție, el stăpânește, încă de la 20 de ani, bazele disciplinelor umaniste și tot ceea ce venea în legătură cu mintea lui atotcuprinzătoare. „De la cele dintâi manifestări ale activității publicistice (...) – remarcă Mircea Eliade – era o orgolioasă vehemență în titlurile și rubricile prin care își distribuia Hasdeu știința: *Diplomatologia, Dreptul Comercial, Arheologia, Glosologia, Isografica, Odopora, Iconica, Filologia, Bibliografia etc.* Citate în toate limbile slave, în greacă și latină, în limbile romanice și germană – vastă orientare în economie politică, științe juridice, arta militară, iconografie, științe naturale, lăsu, pe drept cuvânt, impresia unui *Pico della Mirandola*”. Cu trecerea timpului apare tot mai limpede adevărul că B.P. Hasdeu n-a avut un contemporan pe măsura spiritului său

până la Eminescu, care, în dezacord cu criticii Junimii, i-a intuit statura neobișnuită a personalității, s-a simțit solidar cu idealul lui național și l-a elogiât într-o chestiune de fond, considerând **Columna lui Traian**, „cea mai importantă (revistă) pentru studiul istoriei românilor după documente”. Așa se face că, dintr-un început, activitatea lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, tumultuoasă, profundă, diversă, dar și de o uimitoare unitate lăuntrică, n-a beneficiat, sub raportul analizei critice, de o formulă cuprinzătoare și cu atât mai puțin definitivă, aproape toți cercetătorii operei sale, adesea descumpăniți în fața vastității și originalității ei, văzându-se nevoiți să se limiteze la o investigație fragmentară și provizorie. Din anul 1857, când scria în patrie cu agenții țariști pe urmele sale, și până la 27 august 1907, când i se rezervă o rușinoasă (pentru contemporani) înmormântare de clasa a doua², ca de altminteri în întreaga sa postumitate, Hasdeu a fost evaluat mai cu seamă din perspectiva unui singur domeniu de activitate și, drept urmare, a fost când adulat și învidiat, când privit cu neîncredere și iritare, când zeflemisit, contestat sau trecut, pur și simplu, sub tăcere.

o dată simpatia pentru popoarele din jurul nostru, cât și pentru cei veniți mai de departe și care au găsit adăpost sigur și prosper în ținuturile românești. De fapt, ceea ce reține cu deosebire atenția acuzatorilor lui B. P. Hasdeu nu sunt argumentele istorice, altminteri de necontestat, ci săgețile aruncate cu îndreptățire de către autor asupra celor care, ca de atâtea ori în decursul anilor, acuză românii nu din dorința de a afla sau de a întrona adevărul, ci pentru a-i culpabiliza pur și simplu cu intenția unui anume profit, politic, economic sau chiar teritorial. „*Iată de ce – afirmă din această perspectivă B.P.Hasdeu – datorită cea mai imperioasă a unui istoric și publicist român, în momentul de față, este de a demonstra prin lumina faptelor autentice realitatea seculare toleranței religioase a străbunilor și părinților noștri, umplând astfel măcar în parte lacuna socială, lăsată de voie sau fără voie*

de către scriitorii occidentali, și mângâindu-se în fundul conștiinței de a fi concurs, după gradul forțelor sale, la atingerea scopului celui adevărat al științei istorice, care este anume de a așeza politica fiecărui popor pe fundamentul propriu național, ce-i este predestinat în concertul umanității”. Sunt „reacții” de-o uimitoare actualitate.

analize aplicate fiecăruia dintre domeniile sale de activitate, dar, în egală măsură, ea presupune convergența acestora într-o veritabilă **sinteză**, întemeiată pe o riguroasă metodă comparativă și complementară, capabilă să evidențieze nu doar etape și tărâmurile activității lui B. P. Hasdeu, ci creația titanului în finalitatea ei universală. Dacă asemenea analize circumscrie unui singur domeniu există deja, marea sinteză se lasă așteptată și poate că cea mai importantă moștenire și, totodată, cea mai mare provocare, lăsată și lansată de Hasdeu culturii române, aici se regăsește, în necesitatea apariției unei noi personalități de talia lui, în stare să-l valorifice în totalitatea creației. „*Într-un secol băntuie de pozitivism și de searbădă specialitate – remarcă Mircea Eliade – Hasdeu a avut destul geniu și destulă putere de muncă pentru a nu se mulțumi să rămână numai un literat sau un istoric, un filolog sau un folclorist. (...) N-a fost numai cel mai învățat dintre toți fiii neamului nostru, dar a fost poate singura minte universală a secolului al XIX-lea. (...) Hasdeu știa foarte multe lucruri – și cel care voia să-i cunoască opera trebuia să fie el însuși un enciclopedist*”.

(Va urma)

Mihai IORDĂNESCU

¹ Clubul studenților, în *Curierul de Iași*, nr. 4, 14 ian. 1877, p.3

² Născut în ziua de 26 februarie 1838, la Cristinești Hotinului, Hasdeu a murit în ziua de 25 august 1907, în castelul de la Câmpina. A murit singur, după ce a suferit o lungă și solitară agonie în tot cursul verii lui 1907. După moarte, corpul său a fost adus la București și înmormântat în după amiaza de 27 august la cimitirul Bellu, în cavoul unde se odihnesc cele două Iulii, fiica și soția lui Hasdeu. Numai vreo 7-8 prieteni și admiratori au însoțit coșciugul genialului scriitor.

³ București, 1868, lucrare foarte greu de găsit astăzi.

⁴ *Columna lui Traian*, 1871, p. 31

⁵ Articol apărut sub forma unei scrisori deschise în *Cronica* nr. 111 din 3 noiembrie 1902, apoi în *Apărarea Națională* nr. 106 din 10 noiembrie 1902.

⁶ B.P. Hasdeu, *Opere II, Proză*, ediție critică de Stancu Ilin și I. Opreșan, Editura Minerva, București, 1966, p. 329

⁷ Ibidem, p. 327-328

⁸ Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice*, 2 volume, ediție critică cu note și variante de Mircea Eliade, Fundația pentru literatură și artă, „Regele Carol II”, 1937.

⁹ Mircea Eliade, *Despre Eminescu și Hasdeu*, Ediție îngrijită și prefață de Mircea Handoca, Editura Junimea, 1987, p. 107-108.

Hasdeu irită spiritul malefic

De această ultimă atitudine a avut parte îndeosebi bogata lui publicistică, cea care ni-l revelă drept unul dintre cei mai mari gânditori români cu vocație europeană și în care regăsim germenii creației sale monumentale. Publicistica sa, așadar, poate constitui un punct de pornire în cercetarea de ansamblu a creației lui Hasdeu, pentru că aici, în coloanele revistelor și ziarelor pe care le-a condus sau la care a colaborat, regăsim toate preocupările, toate exploziile unui spirit cu un fond interogativ inepuizabil și din care avea să se cristalizeze și să se ordoneze universul operei sale. În absența acestui unghi cuprinzător de evaluare, pe care îl oferă publicistica lui B. P. Hasdeu, tocmai pentru că în ea găsim geneza multora dintre tezele de mai târziu, judecățile de valoare asupra operei sale au devenit fragmentare și nu o dată chiar contradictorii. Gravitatea mesajului său resurrector, viziunea sa anticipativă, care-l aduce până în pragul marilor dispute ale actualei confluente dintre milenii, și o limbă de o savoare uimitoare acționează și astăzi asemenea unui miraj în multiplă perspectivă: pe unii îi descumpănește sau îi contrariază, altora le stimulează imaginația ori orgoliul, iar spiritului malefic îi deconspiră, tocmai pe această cale, inaderența la realitatea românească.

Până la un punct, această stare de lucruri are o explicație psiho-sociologică. Nu numai la începuturile afirmării sale, când conflictul cu Titu Maiorescu avea să-i aducă suspiciunea și chiar ostilitatea succesivelor generații de postmaiorescieni, ci mai cu seamă în ultimii ani ai vieții, când era cufundat într-o lume faustică, Hasdeu n-a avut parte de un anturaj în stare să-i perceapă valoarea reală. De la admiratori sinceri, dar limitați, de la poeți minori la istorici de circumstanță, până la maliția subțire, dar și mai greu de înțeles astăzi, a lui I.L. Caragiale, vizitatorii Magului de la

Câmpina erau, în cel mai bun caz, seduși îndeosebi de fantasmalele acestui mare spirit decât de receptarea limpede a valorii cel puțin a uneia dintre operele sale. Proiectele asumate peste puterea de creație a unui singur om, intensitatea muncii sale titanice, rectitudinea morală pe care nimeni n-o poate contesta, ca să nu mai amintim, decât în treacăt, demnitatea în fața suferinței atroce pricinuite de moartea prematură a unicei și geniale sale fiice, produceau disconfort în lumea împetrișată a orașelor românești, nu prin declanșarea cine știe căror procese de conștiință, ci prin simpla abatere de la regula generală a inerției și compromisului. Dincolo însă de acest prag psiho-sociologic intervine cabala politică, resuscitată din timp în timp: cercetători de circumstanță ori de rea credință lasă să se înțeleagă că B.P. Hasdeu a avut reacții așa-zicând intolerante.

Astfel s-a născut și a fost atent cultivată una dintre cele mai fantasmagorice legende cu urmări nefericite nu numai pentru cultura română. Capetele de acuzare, frecvent citate până astăzi în această cabală împotriva lui B. P. Hasdeu, trimit îndeosebi la ciclul de articole, apărute în ziarul **Românul**, între 28 ianuarie și 28 februarie 1868, și care, ulterior, la cererea cititorilor au fost adunate într-o lucrare sub titlul *Istoria toleranței religioase în România*³. Este vorba despre o lucrare de o remarcabilă ținută științifică, având o bogăție a informației rar întâlnită în epocă, chiar și în țări de mare tradiție culturală. În suita de articole, având drept temă Religia românului, Protestanții în România, Catolicismul în România, Mahometismul în România, Armenii, Lipovenii, Iudaismul în România plus un Epilog și o Nota-Bene, B.P. Hasdeu face dovada peremptorie a toleranței religioase la români, exprimându-și nu

Pe când o ediție de opere complete?

Și cum cele mai multe asemenea reacții (reacții de apărare, reacții la „argumentele”, la „aranjamentele” economice și politice de culise care lezau demnitatea și interesele statului român pe termen lung, în nici un caz reacții pe considerente rasiale) se întâlnesc mai cu seamă în publicistică, acesta a fost domeniul creației hasdeiene cel mai contestat, înainte de a fi analizat, ori pur și simplu ignorat. Alte asemenea acuze recur la câteva articole referitoare la concurență, de pildă, și la promovarea industriei naționale. Deși nu sunt lipsite de unele formulări care astăzi apar ca grosiere, dar care, în epocă, erau utilizate frecvent, fără intenții peiorative, respectivele articole au o argumentație strict economică (asupra ei vom reveni), bazată pe fapte semnlate anterior și de Kogălniceanu, Alecsandri, Bolliac, D.P. Marțian, iar concluzia fundamentală se regăsește în observația că „*naționalismul* (prin care B.P. Hasdeu înțelege, de fapt, patriotismul – n.n.) *este o condiție esențială a tuturor creațiilor mari în sfera ideii*”⁴. Cât privește acuzația de antisemitism, B.P. Hasdeu o respinge în articolul *Ce fel de antisemiți sunt românii*⁵, unde afirmă răspicat: „*Antisemitismul român n-a cerut și nu cere altceva decât: egalitate pentru români de orice rit și egalitate pentru străini de orice religie*”⁶. Cum aminteam, asemenea intervenții erau reacții la atacuri venite adesea din exteriorul țării, la ingerințe diplomatice acuzând „persecuția evreilor din România” și care atacuri și ingerințe erau din start contrazise de faptul că ponderea populației israelite din România și pozițiile ei economice sporeau constant de la un an la altul. Și cum asemenea atacuri și ingerințe antiromânești erau uneori foarte dure și lezau demnitatea statului, formulările la fel de dure, conținute în reacțiile de apărare, nu surprind astăzi decât pe cel ce le judecă în afara contextului istoric și face abstracție de ansamblul publicisticii hasdeiene, în care găsim și aprecieri de genul: „*Se știe câte am făcut eu și chiar câte am suferit pentru d. Lazăr Săineanu*” și „*nu a mea vină a fost expulzarea d-lui Gaster*”⁷; „*pe străinii cei eminenți în*

genere, fie ei catolici, fie protestanți, fie izraeliți, i-am admirat, îi admir și-i voi admira, regretând că nu sunt ai noștri. Cu răposatul profesor Benfey de la Göttingen, evreu, eram în cele mai bune raporturi personale și epistolare. În Paris, eu și familia mea eram foarte bine cu familia dlui Michel Bréal, evreu, care m-a și introdus în Societatea lingvistică de acolo. Sunt în relațiunile cele mai amicale cu ilustrul Ascoli de la Milan, una din gloriile Italiei. Un Ascoli, evreu, îmi e tot așa de drag ca și amicul meu Angelo de Gubernatis, catolic. Tot așa fel de antisemiți, întocmai ca mine, sunt toți românii. Eu nu sunt mai bun și nu vreau să fiu mai rău. Să mi se arate un singur român care să cârtească contra dlui David Emanuël, profesor la Universitatea din București și totuși evreu nebotezat. Toți românii îl iubesc și-l stimează. Eu unul, dacă ar fi să formeze un cabinet, n-aș fi departe de a-i propune un portofoliu”⁸. De altfel, bunica sa, soția lui Tadeu Hasdeu, era evreică și B.P. Hasdeu își arată marea dragoste pentru această „sfântă” într-un paragraf din **Sic Cogito**.

Fapt este că la aproape un secol de la trecerea sa în eternitate, Hasdeu încă nu beneficiază de o cercetare globală, întemeiată pe toate valențele personalității sale, iar încercarea făcută, în acest sens, de Mircea Eliade⁸ a trezit, în publicistica vremii, pe lângă unele critici întemeiate, și suspiciuni dintre cele mai curioase, dar explicabile din perspectiva preconcepțiilor care încă mai înconjoară ansamblul creației hasdeiene. În genere, studiile dintre cele mai substanțiale ce i-au fost consacrate se rezumă la un anumit domeniu, precum poezia, proza, teatrul sau lingvistica și filologia, istoria, folclorul ori meditația metafizică, economia și atâtea altele, luate însă separat, fiecare dintre ele judecate uneori exclusivist, alteori, cel mult, într-o bivalență formală, când, de fapt, personalitatea lui B.P. Hasdeu, în consens cu însuși atributul de enciclopedist ce i se conferă, uneori cu insistența unui clișeu, nu poate fi pe deplin înțeleasă fără **sinteza** organică a tuturor acestor creații. Firește, evaluarea temeinică, metodică a operei lui B.P. Hasdeu presupune o succesiune de